

ззаконодателство и особени наредби, които се срещат въ Земледѣлния законъ на императоритѣ Исаврийци. Тѣ не бивали подлагани на никаква аангариин-работи въ полза на болярски господари, плащали, обаче, нелеки дданъци на държавното съкровище, и вършели онѣзи работи (ангариин), ккоито всѣки, макаръ и свободенъ, е билъ длъженъ да извършва въ полза нна държавата. Въ нѣкои епохи и царувания економическото положение на ссвободнитѣ селяни не е било по-завидно отъ това на парицитѣ, поради ккоето много свободни селяни драговолно сж прибѣгвали до известна стопанска ззависимостъ. За да се отърватъ отъ мжчнитѣ условия на свободното частно ссстопанство, което изисквало и срѣдства и голѣми грижи, свободнитѣ селяни пприбѣгвали въ нѣкои манастири, черковни и проиарски имения, и предппочитали тамошното по-спокойно положение и данъчна неотговорностъ. Така се уголѣмявалъ броя на парицитѣ въ манастирски и болярски стопанства, зза което се срѣщатъ сведения въ източнитѣ и домашни, и чужди. Следъ казаното никакъ не е непонятно, ако нѣкои селяни сж се опитвали дда се изселватъ изъ страната въ византийскитѣ владения, толкозъ повече, чче тѣ сж били и примамвани за това съ обещания и улеснения. Византийскитѣ ллѣтописци използватъ тѣзи случаи, за да преувеличатъ броя на изселванията ии емиграцията презъ Симеоново време и да натякватъ на Симеона за ттежкитѣ условия на неговото царуване.

в. Зависими людие. — Зависими въ стопанско отношение людие сж ббили: 1. парици; 2. отроци и 3. обитаващитѣ болярски, проиарски или мманастирски земи технитари, майстори, т. е. занаятчии.

1. Парицитѣ. — Въ стара България робство не е имало. Като казваме рробство, ние разбираме това безправно положение, което е принижавало човѣка ддо степенъ на животно или вещь, какъвто е билъ робътъ на стара Елада и въ ддревния Римъ. Подобно робство, като установенъ законъ, редъ или обичайно-гправенъ институтъ, не е имало въ България. Никакви паметници, особено так-еввизъ изрядни първоизточници като хрисовулитѣ, които ни говорятъ за разнитѣ сссъстояния на людие, не поменаватъ нищо за робски институтъ. Фактически, собаче, противозаконно и злоупотрѣбително, и въ България сж се вършели гпродажби и покупки на бедни деца и неволни людие, които били извозвани иизъ страната съ цель на спекулация отъ страна на чужденци, дошли въ ББългария да правятъ подобна търговия. Че въ България не е сщществувало рробство има исторически сведения. Така, напр., императоръ Маврикий въ ссвоята „Стратегика“ казва, че въ земята на балканскитѣ славяни робство не ссществува. Тѣ обичатъ свободата; поробенитѣ на война, т. е. военно-гпленицитѣ били пускани на свобода. Сщщото потвърждава и Львъ VI Философъ ((886—912). Че военноплененитѣ не били превръщани въ роби, а били гпускани на свобода едни следъ откупъ, други следъ отработване, ни удосто-еввѣрява и юридическиятъ паметникъ — ЗСЛ*) отъ IX в. (чл. 19 по Кърмчяята). ИИаистина, въ първоизточнитѣ и въобще въ книжнината, та и въ народния гговоръ, се споменуватъ думитѣ робъ или рабъ, робиня или рабиня, но тази гдума означава или слуга, ратай, работникъ или военноплененъ. Колкото се гкасае до чуждитѣ източници, които говорятъ за servi и servi rustici подъ гтѣхъ сж подразбирали парицитѣ.

Парицитѣ (παροικοι, coloni) — срѣбскитѣ меропси (отъ мероп, меропх) — гвъ стара България сж римскитѣ колони, минали презъ Византия на българска гпочва. Този институтъ генетически нѣма нищо общо съ робството, макаръ, гче нѣкои го считатъ за еволюция отъ него. Грамадна е разликата и по

*) Ние употрѣбяваме навсѣкжде за Законъ соудный людьмъ съкращението ЗСЛ.; за него вж. по-долу.